

Puno poštovanje ljudi, društva i životne sredine

Poštovani čitaoci,

Pred vama je najnoviji broj TCK Novosti, našeg internog časopisa koji vam već 6 godina prenosi najvažnije događaje iz našeg okruženja, objavljajući bitne informacije o našem radu, ali i o aktivnostima koje se odnose na saradnju sa lokalnom zajednicom.

Ovaj broj je posvećen značajnom jubileju – 2. aprila se navršava 10 godina od kada je cementara u Kosjeriću ušla u sastav *Titan Grupe*. Tako zaokružujemo prvu deceniju stalnog napredovanja – poboljšanja efikasnosti rada, uz bolje radno okruženje, veću zaštitu životne sredine i podršku lokalnoj zajednici.

Dug je put koji smo prešli tokom ovih 10 godina – mereno promenama koje smo kreirali i sproveli, o čemu govore konkretni pokazatelji:

- stvaramo bezbedna radna mesta;
- dostigli smo ekološke norme na nivou najboljih fabrika u regionu, garantovane najsavremenijom opremom, kontinualnim merenjima, ISO 14001 standardima i IPPC dozvolom, za sada jedinom u Srbiji;
- koristimo najsavremeniju opremu za rad i kontrolu, u svim fazama procesa poslovanja;
- dajemo podršku svom kolektivu i lokalnoj zajednici.

Izraženo brojkama, ovih 10 godina završavamo sa 45.000.000 evra ulaganja u modernizaciju proizvodnje, od čega je preko 15.000.000 evra investirano u projekte poboljšanja zaštite životne sredine. Takođe, u proteklom periodu, lokalnoj zajednici smo uputili sredstva, kroz razne vrste pomoći, od preko 10.000.000 evra.

Zahvaljujući ogromnom zalaganju naših zaposlenih, na najbolji način smo odgovorili savremenim zahtevima poslovanja i sada se možemo ponositi primenom najviših standarda u oblasti tehnologije, bezbednosti i zdravlja, afirmacije ljudskih resursa, razmene informacija i drugih potencijala kojima smo izgradili svoj poslovni ugled.

Jubileji su prilika za čestitke i slavlje, ali mi već idemo u susret novim planovima i izazovima. Koliko ostvarujemo svoj napredak, toliko pratimo kretanja na tržištu, potrebe u građevinskoj industriji i dostignuća konkurenčije. U duhu najnovijih trendova uštede energije, našu konkurentnost možemo očuvati putem korišćenja alternativnih goriva, proizvedenih od komunalnog otpada iz regiona. Taj projekat moramo realizovati što pre, pri čemu se najviši nivoi zaštite životne sredine podrazumevaju i mi ćemo ih garantovati svim rezultatima koje smo postigli do sada.

Da bismo dalje ostvarivali praksu iz prethodnog desetogodišnjeg perioda – kreiranje vrednosti za društvo, uz stalno poboljšanje uslova rada i kvaliteta života u našem okruženju – trenutno nam je potrebno razumevanje lokalne sredine. Posle 10 godina naše podrške, sigurni smo da će sada lokalna zajednica biti uz nas i podržati nas, kako bismo mogli da nastavimo poslovanje prema osnovnim principima *Titan Grupe* – preduzetnički duh, uz puno poštovanje ljudi, društva i životne sredine.

Miroslav Gligorijević, direktor TCK

U ovom izdanju:

- ❖ **10 godina Titana u Srbiji**
- ❖ Bezbednost izvođača rada
- ❖ Održivi razvoj – Upravljanje otpadom – Alternativna goriva
- ❖ Narodno pozorište Užice – između smeha i zaborava
- ❖ Izložba „Svedoci prošlosti“

Bezbednost izvođača poslova u TCK

Rade Jakovljević, menadžer Bezbednosti i zdravlja na radu i protivpožarne zaštite

Modele dobre prakse i iskustva iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu nastojimo da prenesemo i na naše saradnike, sa ciljem da se podigne nivo svesti o bitnosti ove oblasti. Zato, u skladu sa Politikom bezbednosti i zdravlja na radu, i zaposleni kod izvođača poslova, koji obavljaju aktivnosti u *Titan Cementari Kosjerić*, imaju potpuno isti tretman kao i direktno zaposleni. Prava i obaveze izvođača, kao i njihovih zaposlenih, sistematizovani su uputstvom za bezbednost izvođača.

Kako bi se bolje sagledale potencijalne opasnosti i eventualni bezbednosni problemi prilikom rada sa izvođačima, u skladu sa obimom posla i stepenom rizika koji oni nose, izvršena je podela izvođača na četiri grupe:

- izvođači koji obavljaju poslove malog obima, a koji spadaju u grupu manje rizičnih;
- izvođači koji obavljaju poslove velikog obima, a koji takođe spadaju u grupu manje rizičnih;
- izvođači koji obavljaju poslove malog obima i koji su izuzetno rizični;
- izvođači koji obavljaju poslove velikog obima i koji su veoma rizični.

Takođe, u cilju obezbeđivanja dobre priprema posla i smanjenja rizika prilikom obavljanja radova, u samom procesu saradnje sa izvođačima prolazimo kroz nekoliko ključnih faza; to su: predkvalifikacija izvođača i priprema tenderske dokumentacije, dodela posla, treninzi i obuke zaposlenih kod izvođača, nadzor nad izvođenjem radova, ocena dobavljača.

1. Predkvalifikacija izvođača i priprema tenderske dokumentacije

Na osnovu unapred uspostavljenih kriterijuma, vrši se predkvalifikacija potencijalnih izvođača. Samo oni izvođači koji ispunjavaju zadate kriterijume, kao što su: postojanje sistema bezbednosti, stručno sposobljeni i zdravstveno sposobni zaposleni, odgovarajuća oprema, itd., mogu se naći na listi, odnosno mogu dati ponudu za obavljanje posla. Sa druge strane, služba iz *Titan Cementare Kosjerić*, koja priprema zahteve za angažovanje izvođača, ima obavezu da dostavi detaljnu dokumentaciju koja, pored tehničkih, sadrži i sve bezbednosne zahteve koji se moraju sprovoditi u pripremi i tokom obavljanja radnih aktivnosti. Ovakav način pripreme posla onemogućava bilo kakvu vrstu iznenađenja, a izvođači blagovremeno mogu da obave sve nužne pripreme i da

ukalkulišu sve neophodne troškove koji su potrebni da bi se posao obavio potpuno bezbedno.

2. Dodela posla

Pre zvanične dodele posla i sklapanja ugovora, sa izabranim izvođačem se obavlja pripremni sastanak kako bi se još jednom utvrdili svi detalji, analizirale moguće opasnosti posla i, ukoliko postoji potreba, sprovedla dodatna obuka zaposlenih kod izvođača. U zavisnosti od dogovora, obuke za obavljanje specifičnih poslova organizuje *Titan Cementara Kosjerić* ili sam izvođač. Sastav tima koji prisustvuje pripremnom sastanku zavisi od obima i rizika posla koji se obavlja.

3. Treninzi i obuke zaposlenih

Pre početka izvođenja radova na određenoj lokaciji, svi zaposleni kod izvođača prolaze kroz kratku obuku o opštim merama bezbednosti koji važe u *Titan Cementari Kosjerić*. Ukoliko je na pripremnom sastanku planirana i neka specifična obuka za bezbedno obavljanje poslova, i ona se sprovodi u ovoj fazi. Samo zaposleni koji su prošli obuku mogu biti stavljeni na listu koja im omogućava ulazak u fabrički krug.

4. Nadzor nad izvođačem radova

I pored svih prethodnih mera, neophodan je stalni nadzor nad poslovima izvođača, u cilju bezbednosti i zdravlja zaposlenih. U tu svrhu, angažuju se lica od strane TCK i izvođača radi praćenja prethodno definisanih mera. Obavezni su redovni bezbednosni sastanci svih zaposlenih koji obavljaju radne aktivnost na terenu, a kontinuirano se vrše i bezbednosne provere (revizije) uslova i postupaka koji se primenjuju na gradilištu.

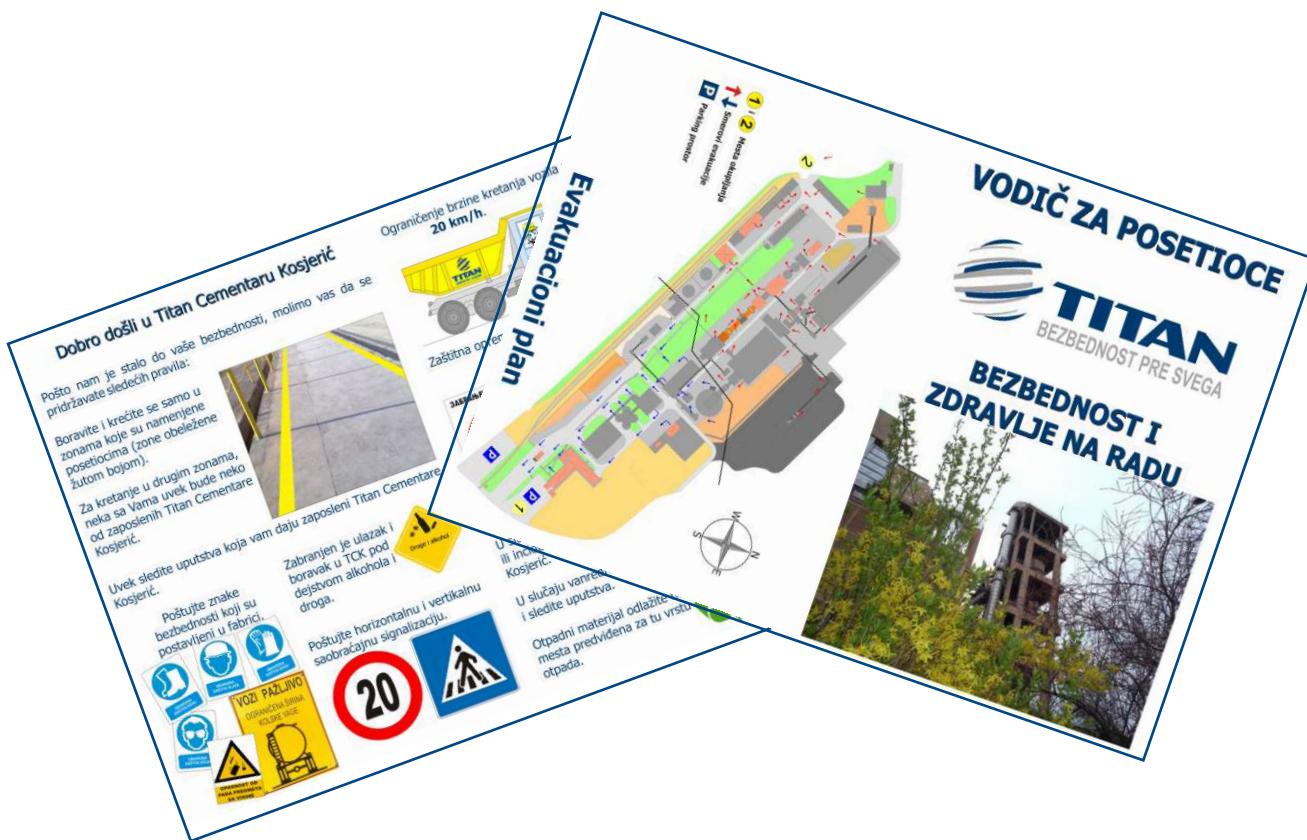
5. Ocena izvođača

Nakon obavljenog posla, a pre napuštanja lokacije od strane izvođača, sprovodi se ocenjivanje izvođača – prema bezbednosnim kriterijumima koji su definisani i poznati izvođaču još iz tenderske dokumentacije, a potvrđeni tokom pripremnog sastanka. U timu za ocenjivanje, pored zaposlenih iz *Titan Cementare Kosjerić*, učestvuju i zaposleni izvođača.

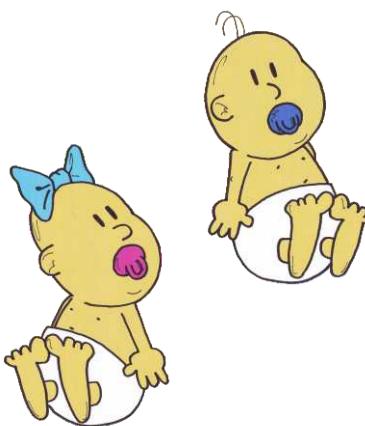
Opisani proces praćenja bezbednosnih karakteristika poslova koje realizuju izvođači, ukazuju na važnost zajedničkog zalaganja u cilju uspostavljanja što bezbednijeg radnog

okruženja za sve zaposlene koji se nađu u *Titan Cementari Kosjerić*. Kao društveno odgovorna kompanija, planiramo da u narednom periodu posvetimo još veću pažnju radu izvođača i da kroz uspostavljanje odgovarajućih sistema spričimo rad „na crno“ zaposlenih kod izvođača.

Svoja zalaganja i zahteve temeljimo na uverenju da i svi naši poslovni partneri shvataju da je delovanje u pravcu bezbednosti i zdravlja na radu – u obostranom interesu.

Naše bebe

Slaviša Josipović (Pakovanje i paletizacija cementa) dobio je čerku Ninu

Pavle Ljubičić (Bezbednost i zdravlje na radu) dobio je čerku Ružicu

Srećko Vasiljević (Mlin cementa) dobio je sina Aleksu

Ivana Matović (Rukovodilac procesnih ispitivanja) rodila je sina Mateju

Prezentacija o alternativnim gorivima

U novembru 2011. godine organizovana je dvosatna prezentacija na temu uvođenja alternativnih goriva u *Titan Cementari Kosjerić*, namenjena celom kolektivu. Gotovo svi zaposleni u TCK imali su priliku da se upoznaju sa ovom aktuelnom temom o održivom korišćenju energije – široko rasprostranjenoj praksi koja se u cementnoj industriji u celom svetu primenjuje tokom nekoliko poslednjih decenija.

Cilj prezentacije je bio da se na što jednostavniji način navedena oblast približi kolegama, u kontekstu naše aktuelne prakse i potrebe za daljom optimizacijom procesa proizvodnje, kao i planiranja daljeg održivog razvoja *Cementare*.

Zaposleni u TCK su vrlo zainteresovani za konkretnu problematiku i željni svih relevantnih informacija, čiji nedostatak može da dovede do pogrešnih tumačenja, manipulacija i zloupotrebe u javnosti.

Na ovaj način smo uveli dobru praksu redovnog komuniciranja sa kolegama o najvažnijim pitanjima koja se tiču našeg zajedničkog poslovнog planiranja. Ta će praksa i dalje biti nastavljena, jer je uključenost kolektiva i iskrena posvećenost svih zaposlenih najvažniji faktor uspeha.

Selekcija otpada na mestu nastajanja

Glavni preduslov za ispravno upravljanje otpadom jeste selekcija ovih materijala na mestu nastajanja. Dobra selekcija otpada umnogome olakšava dalje upravljanje, bilo da se radi o reciklaži ili drugim vrstama tretmana.

U *Titan Cementari Kosjerić* je, sredinom 2011, sa izgradnjom novog prostora za razvrstavanje čvrstog industrijskog otpada, zaokružen proces selekcije otpada na izvoru nastajanja. Ovaj prostor sastoji se od osam boksova koji su namenjeni odlaganju sledećih otpadnih materijala:

- ☞ čelični špon
- ☞ obojeni metal
- ☞ manganske obloge
- ☞ gumene trake
- ☞ plastika
- ☞ papir
- ☞ čelik
- ☞ filter vreće i platna.

Otpadne materijale, sa mesta za razdvajanje otpada, preuzimaju ovlašćeni sakupljači. Prethodno je, kroz godišnje ugovore sa ovlašćenim ustanovama, već rešeno odlaganje: otpadnih ulja i maziva, elektronskog otpada, ketridža i tonera, komunalnog otpada.

Savremeno upravljanje otpadom potvrđuje da društveno odgovorno ponašanje jeste jedan od naših prioriteta u strategiji poslovanja.

Emisije u vazduh – posle 10 godina

Nevenka Nikolić, menadžer zaštite životne sredine

Početkom svake nove poslovne godine, sagledavamo dotadašnje rezultate u svim oblastima našeg delovanja. Ove godine to nam predstavlja poseban izazov i zadovoljstvo jer se navršava 10 godina od kako je *Titan Cementara Kosjerić* postala deo *Titan Grupe* i od kada su briga o životnoj sredini i održiva proizvodnja postali osnovni ciljevi poslovanja.

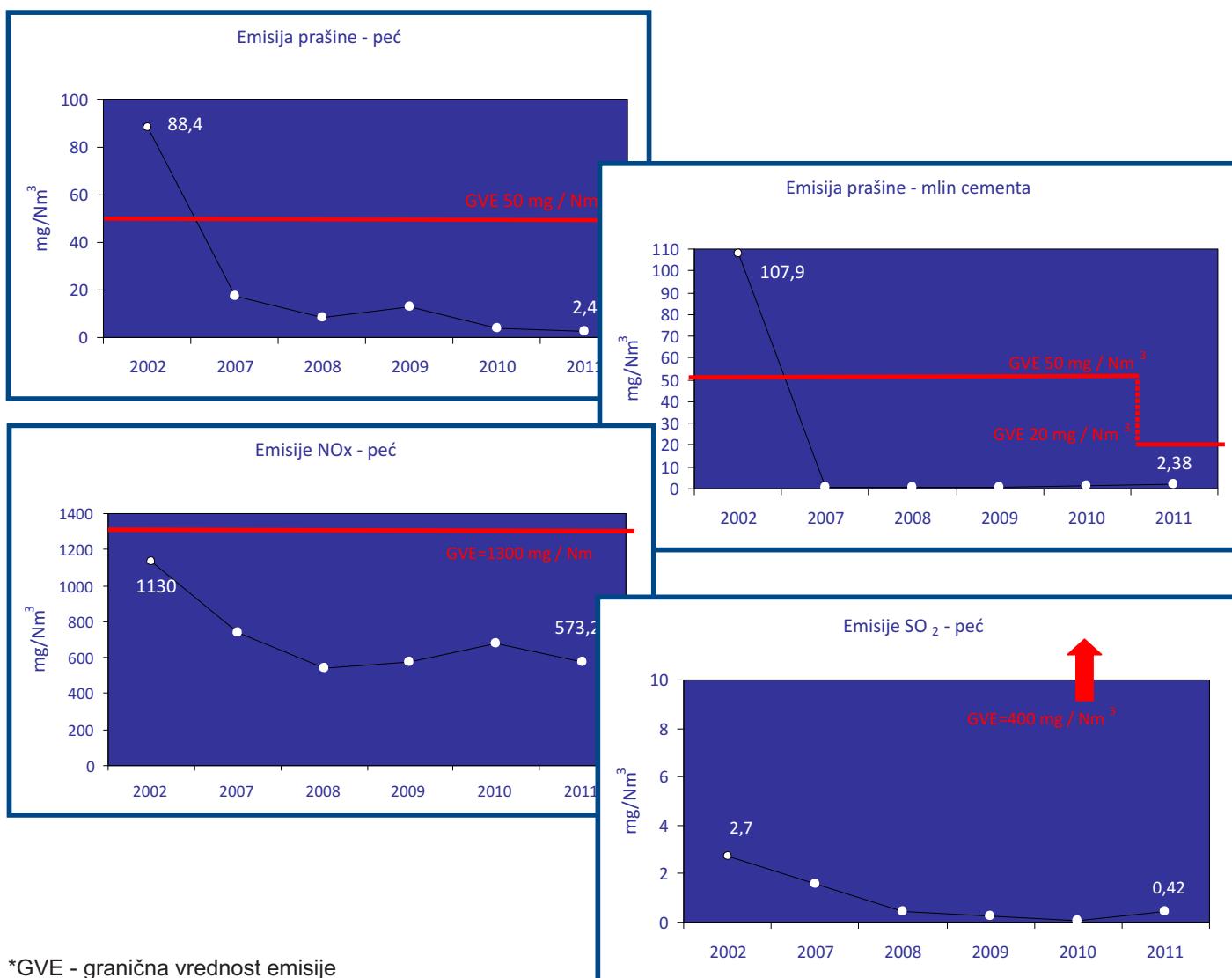
U prethodnoj deceniji, u projekte zaštite životne sredine uloženo je preko 15.500.000 evra. Projektima je bilo obuhvaćeno više područja životne sredine:

- vazduh (ugrađeni su novi filteri; zatvorena skladišta sirovinskih materijala);
- voda (izgrađeno je postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda);

- smanjena je upotreba prirodnih sirovina kroz povećanje potrošnje sekundarnih sirovina, što dovodi do racionalizacije potrošnje energije;
- regulisano je upravljanje otpadom koji se generiše.

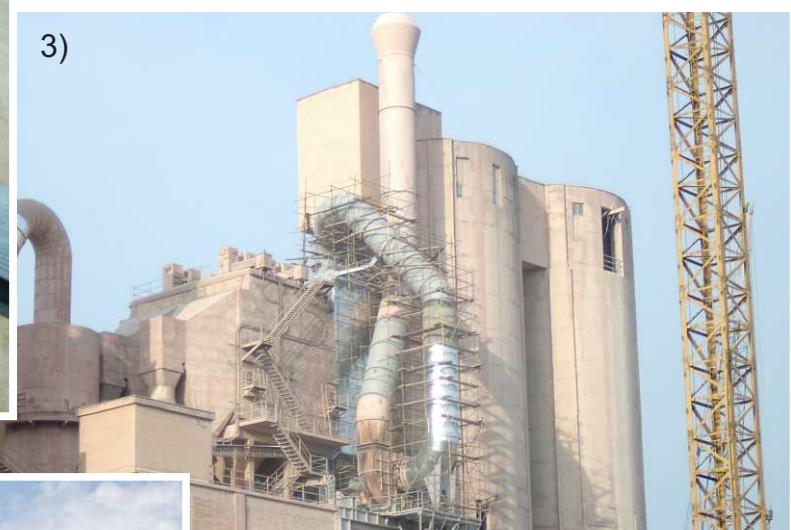
Naročito ističemo kontinuirano smanjenje svih vrsta emisija, nastalih usled naših proizvodnih aktivnosti. Posvećeni rad na tom planu dao je vidljive rezultate (prikazi na dijagramima). Emisije prašine na glavnim emiterima – peć i mlin cementa – smanjene su nekoliko desetina puta. Postignuto je i značajno smanjenje emisije azotovih oksida.

Do sada ostvareni rezultati pokazuju efektivnost i efikasnost preduzetih mera u *Titan Cementari Kosjerić*, što daje podstrek za ostvarenje još boljih rezultata u godinama koje dolaze.

1)

3)

2)

4)

1) i 2) Izgradnja mлина i skladišta za čvrsta goriva – 2004. godine

za bolje rezultate, brigu o ljudima, društvu i životnoj sredini

5) i 6) Izgradnja silosa klinkera – 2003. godine

7) Izgradnja postrojenja za paletizaciju cementa – 2003. i 2004. godine

Izjava o održivom razvoju

Predstavnici Cementne industrije Srbije (CIS), udruženja proizvođača cementa u Srbiji, potpisali su Izjavu o održivom razvoju i na taj način podržali Svetsku inicijativu cementne industrije za održivi razvoj (Cement Sustainability Initiative). Na ovaj način, kompanije *Lafarge Beočinska fabrika cementa*, *Holcim Srbija* i *Titan Cementara Kosjerić* dodatno su se obavezale da će nastaviti da poštuju standarde društveno odgovornog poslovanja i održivog razvoja koje propisuju nacionalna regulativa i međunarodni standardi.

Nakon što je *Titan Cementara Kosjerić* dobila prvu dozvolu za integrисано sprečавање и контролу загађења животне средине (IPPC) od Ministarstva животне средине, u julu prošle godine, Cementna industrija Srbije ovim gestom dodatno potvrđuje činjenicu da ekonomski rast, uz očuvanje i unapređenje животне средине, ostaje prioritet poslovanja njenih članica. Pored potpisivanja Izjave o održivom razvoju, članice CIS su obeležile i trenutak kada su njihova dosadašnja ulaganja u očuvanje животne sredine u Srbiji premašila 200.000.000 evra.

Dr Miladin Avramov, državni sekretar Ministarstva životne sredine, Siniša Mauhar, tehnički direktor Lafarge BFC i Gustavo Navaro, generalni direktor Holcima

Ovom prilikom, javnosti se obratio Gustavo Navaro, predsednik Skupštine CIS i generalni direktor Holcim Srbija:

„Ideja održivog razvoja odnosi se na sveobuhvatan sistemski poduhvat u kome se usaglašavaju tehničko-tehnološke, ekonomске i socijalne aktivnosti kompanija u cilju sinhronizovanja interesa zaštite životne sredine, ekonomskog razvoja i društveno odgovornog poslovanja.

Cementna industrija nastoji da se na najadekvatniji način uključi u ove tokove, pa su naši napor u ovom smislu usmereni na smanjenje upotrebe neobnovljivih, prirodnih resursa, i samim tim na uvođenje i korišćenje alternativnih vrsta goriva.

Pored uštede prirodnih resursa, upotreba alternativnih goriva, takođe, smanjuje ulaganja u postrojenja za insineraciju, rešava probleme nedostatka prostora za deponovanje otpada, ali nudi i mogućnost otvaranja novih radnih mesta. Zbog toga, institucionalna podrška upotrebi alternativnih goriva predstavlja važan korak ka ispunjenju ciljeva održivog razvoja, ne samo cementne industrije, već čitave privrede Srbije.”

Osim akcenta na upotrebu alternativnih goriva i saradnji sa institucijama i lokalnim zajednicama, proizvođači cementa u Srbiji instalirali su filtere za smanjenje emisije štetnih materija, postavili najmoderne automatske merne stanice za praćenje kvaliteta vazduha sa transparentnim, javnim praćenjem i izveštavanjem, i obezbedili energetski efikasnu proizvodnju. Tri kompanije aktivno smanjuju upotrebu neobnovljivih, fosilnih goriva i aktivni su inicijatori i učesnici u društvenom dijalogu o potrebi povećanja upotrebe obnovljivih i alternativnih izvora energije. Na osnovu aktivnosti sprovedenih u cilju unapređenja održivog razvoja i znatno sniženih vrednosti emisija, evidentno je da su članice CIS učinile značajan pomak u zaštiti i unapređenju životne sredine u Srbiji.

Transparentne informacije za građane

Javna tribina, na temu „Korišćenje pojedinih tokova otpada kao alternativnih goriva i sirovina u cementnoj industriji”, održana je 9. februara u sali Narodne biblioteke u Kosjeriću. Učesnici tribine bili su predstavnici lokalne samouprave, Ministarstva životne sredine, profesor Pol Konet sa Lorens univerziteta u Njujorku, i predstavnici *Titan Grupe*: Entoni Nikolopoulos, direktor za razvoj AG, Dimitris Kemos, direktor za proizvodnu tehnologiju i Angeliki Benetatu, direktor tehničke podrške.

Živa debata o opravdanosti korišćenja alternativnih goriva u procesu proizvodnje cementa završena je pitanjima publike. Njoj je i bio namenjen ovaj skup na kome je *Titan Cementara*

Kosjerić uzela svoje učešće, sa ciljem bližeg informisanja građana o potrebi povećanja nivoa energetske, a samim tim i tržišne efikasnosti i konkurentnosti. Napori kompanije usmereni su ka smanjenju troškova energije, kao i korišćenja neobnovljivih, fosilnih goriva, zbog čega bi deo energije, potrebne za proizvodnju, trebalo da bude zamenjen alternativnim gorivom.

Naši rezultati sami govore o kvalitetu poslovanja, a mi ćemo nastaviti da transparentno obaveštavamo javnost o svim aktivnostima koje sprovodimo u skladu sa nacionalnim zakonima, kao i najvišim međunarodnim standardima.

Nova godina u duhu zabave i pouke za najmlađe

Deda Mraz je i ove godine obradovao svu decu zaposlenih u *Titan Cementari Kosjerić*, podelivši im bogate poklone. U sali Hotela „Skrapež“ organizovan je prijem dece, uz program koji su izveli učenici Osnovne škole u Sečoj Reci. Uz pregršt balona, sokove i slatkiše, mališani su se zabavljali i igrali, rado pozirali i slikali se sa Deda Mrazom, dok su roditelji uživali u njihovom veselju i znatiželji: šta li se krije u tim ogromnim vrećama sa darovima koje su dobili.

U susret prazniku, kao i svake godine, *Titan Cementara Kosjerić* je svojim najmlađim sugrađanima poklonila pozorišnu predstavu. Scenskim izvođenjem, pod naslovom „Kako su drvo i cvet u novogodišnjoj noći spasili svet“, članovi pozorišne grupe „Čarapa“ obradovali su i animirali dečiju publiku koja je odlično shvatila ideju da svi treba da doprinesemo očuvanju prirode i sveta oko nas. Deca su aktivno učestvovala u svim zbivanjima na sceni, glasno su komentarisali i izražavali svoja mišljenja u vezi sa radnjom predstave. Da bi drvo i cvet mogli da spasu svet, potrebno je da i njih neko zaštiti, – bila je poruka predstave koja će, nadamo se, ostati u dečijim glavama i podići svest dece i roditelja o bitnosti očuvanja prirode radi našeg daljeg opstanka.

„Čajanka” – za sve generacije lepšeg pola

Gordana Gavrilović, referent nabavke

Povodom 8. marta, Međunarodnog dana žena, *Titan Cementara Kosjerić* je i ove godine svojim zaposlenim damama, poklonila ulaznice za popularnu „Čajanku” – tradicionalnu zabavu žena, na kojoj se uobičajeno mogu videti zajedno predstavnice nekoliko generacija. Ovo prijatno druženje, održano 3. marta, u Hotelu „Skrapež”, poslednjih godina organizuje Turistička organizacija Kosjerić i tako neguje jedinstvenu višedecenijsku dobру naviku okupljanja žena, uz posluženje, muziku i poetsku reč.

Program večeri bio je raznovrstan i zanimljiv. Na samom početku, u 18 časova, svoju tačku izveli su učenici Osnovne škole „Mito Igumanović”, a potom je usledilo mnogo pesme i igre, bogat repertoar „ABV” benda, interesantna nadmetanja, pesnički trenuci, izbor dama za titule „kraljice” i „medene”.

Zabava je protekla u znaku dobrog provoda koji mnoge naše sugrađanke već godinama nipošto ne propuštaju. Prijatno raspoloženje dama iz TCK upotpunjeno je buketima cveća koje su im, kao i svake godine, uručili predstavnici sindikata fabrike.

Da podsetimo, 8. mart – Međunarodni dan žena – posvećen je borbi za ekonomsku, političku i socijalnu ravnopravnost među polovima. Ideja za obeležavanje ovog praznika pojavila se početkom 20. veka, u doba brze industrijalizacije i ekonomске ekspanzije, zbog čega su zahtevani bolji radni uslovi. Zalaganje za prava žena objavljeno je u deklaraciji Socijalističke partije Amerike, 28. februara 1909. godine, čime je ozvaničena inicijativa za obeležavanje Dana žena.

Dame iz Titan Cementare Kosjerić na „čajanci”

Između smeha i zaborava

Narodno pozorište u Užicu je danas jedino profesionalno pozorište na području jugozapadne Srbije. Zvanično je osnovano 10. avgusta 1945. godine, a ubrzo je, 4. septembra, usledila prva premijera, Nušićevog komada „Gospođa ministarka”, u režiji Obrada Nedića.

Institucionalnom radu užičkog teatra prethodila je duga istorija pozorišnog života u ovom gradu. Daleke, 1856. godine osnovano je Teatralno društvo, u okviru aktivnosti tadašnjeg Čitališta (prva biblioteka u gradu), dok je prva predstava, „Boj na Čačku 1815”, izvedena 1862. godine, posle koje će nastupiti niz tada popularnih igrokaza sa temama iz istorije Srbije.

Hronika užičkog pozorišta beleži bogat i renomiran scenski repertoar, 512 premijera, gostovanja u Evropi i SAD-u, saradnju sa inostranim umetnicima, brojne nagrade i priznanja, formiranje kvalitetne publike i negovanje pozorišne kulture u regioni i na širem prostoru.

Popularnosti Narodnog pozorišta Užice znatno doprinosi prepoznatljivi Jugoslovenski pozorišni festival koji na užičkoj sceni okuplja najznačajnija pozorišta sa teritorije Srbije i regiona. O karakteru ovog kulturnog događaja, Zoran Stamatović, direktor i koselektor festivala, kaže sledeće: „Po značaju za domaću kulturu, užički festival je odmah uz

Sterijino pozorje i Bitef. Afirmiše regionalnu saradnju i želju da se približimo epicentru pozorišnih dešavanja u Evropi.”

Na poslednjoj, XVI smotri – čija je bliža odrednica „Festival bez prevoda”, a moto „Između smeha i zaborava” – prvi put su nastupala pozorišta iz Slovenije i Republike Srpske. U periodu od 7. do 14. novembra 2011. godine, publika je uživala u odabranim teatarskim ostvarenjima koja konkurišu za festivalsku nagradu Ardalion. Ovoga puta, čak tri najviša priznanja dobila je nova postavka drame „Otac na službenom putu”; nagrađeni su: Abdulah Sidran – kao pisac teksta, Oliver Frlić – za režiju i Vlastimir Đuza Stojiljković – za najbolju mušku ulogu. Najbolju žensku ulogu tumačila je Anita Mančić, najbolju epizodnu rolu izvela je Sandra Ljubojević, a za najboljeg mladog glumca proglašena je Hana Selimović kojoj je dodeljena i nagrada „Avdo Mujčinović” lista „Politika”. U kategoriji scenografije nagrađen je Ivan Fijolić, u oblasti kostimografije – Ana Savić Gecan, dok je specijalna nagrada za autentičan scenski izraz pripala predstavi „Kad sam bio mrtav”, Slovenskog narodnog gledališča iz Ljubljane.

Kao što je svaka sezona užičkog pozorišta u znaku festivalskih dana, tako se sa velikim interesovanjem javnosti dočekuju i premijere užičke glumačke postave. Najnovija kreacija, drama „Buđenje proleća”, u režiji Martina Kočovskog, čije je premijerno izvođenje bilo 28. februara t.g., zasniva se na tekstu nemačkog pisca Franka Vedekinda koji je na prelazu između dva prethodna veka kritikovao malograđanski moral, ustanove i konvencije jer sputavaju čovekovu iskonsku strast i ljubav. Tema je i danas aktuelna, s obzirom da „dečija tragedija“ (podnaslov komada) govori o bolnom sazrevanju mladih ljudi koji se neminovno suočavaju sa nerazumevanjem okoline i rušenjem brojnih iluzija o svetu. Nadamo se da će i 513. premijera potvrditi visoke standarde scenskog izvođenja kojima Narodno pozorište Užice daje pečat kulturi daleko izvan granica svoga grada.

Izložba „Svedoci prošlosti”

Vinka Marić, direktor Narodne biblioteke „Sreten Marić“

Jedan od najposećenijih događaja, upriličenih u holu Narodne biblioteke „Sreten Marić“ u Kosjeriću, svakako je izložba „Svedoci prošlosti“, Prirodnjačkog muzeja iz Beograda. U periodu od 6. do 26. decembra 2011. godine posetnici su imali mogućnost da pogledaju retke primerke nekadašnjih krupnih sisara koji su tokom poslednjeg ledenog doba naseljavali teritoriju Srbije. Runasti majmun, runasti nosorog, stepski bizon, džinovski jelen, pećinski medved živeli su na ovim prostorima, zajedno sa mamutima koji su na izložbi prezentovani replikom lobanje, urađene prema originalu iz Narodnog muzeja u Kikindi.

Edukativni karakter izložbe, sa blizu 1200 posetilaca, najviše je privukao pažnju dece predškolskog i školskog uzrasta kojima je ovo bio jedinstven čas očigledne nastave. Ovaj nesvakidašnji izlet u daleku prošlost i susret sa prirodnjačkim eksponatima, omogućila je *Titan Cementara Kosjerić* koja izlazi u susret kulturnim potrebama svojih sugrađana.

Jezik prijateljstva

Slavica Jovanović, profesor srpskog jezika i književnosti u Tehničkoj školi Kosjerić

Tokom 2011. godine učenici Tehničke škole iz Kosjerića učestvovali su u projektu prekogranične saradnje „Balkan – kuća razlika”, zajedno sa vršnjacima iz Brčkog, Bijeljine, Tuzle, Užica i Požege. U okviru zanimljivih radionica, kroz književne tribine i performanse, susrete i druženja, srednjoškolci su

Susret kultura – prekogranična saradnja srednjoškolaca iz Bosne i Srbije

Izdaje: TITAN Cementara Kosjerić, Živojina Mišića bb, 31260 Kosjerić; e-mail: cemkos@titan.rs; tel: +381 31 590 303, +381 590 333; fax: +381 31 590 398; www.titan.rs

razvijali čitalačku kulturu i proširivali znanja o prostoru Balkana.

Osnovna aktivnost literarnih grupa bila je upoznavanje sa piscima iz regiona, uz prezentaciju istorijskih i turističkih mapa svojih lokalnih sredina. Kreativnost u radu mladi su razmenjivali na seminarima i zajedničkim putovanjima. Boravak na Igmanu, karavani kroz Bosnu i zapadnu Srbiju, poseta Sajmu knjiga u Beogradu, dali su mnogo povoda za nova iskustva, prijateljstva i šire životne vidike.

Čitalački klub Tehničke škole je sa dosta spremnosti prihvatio i realizovao sve predviđene zadatke. Poverene uloge tumača književnih dela, istraživača kulturnog nasleđa, predavača i vodiča kroz baštinu svoga mesta, predstavljale su snažan podsticaj za jačanje kreativnosti i razvoj misaonih, govorničkih i komunikacijskih veština. Svoju odgovornost i samostalnost u preuzimanju obaveza, članovi našeg kružoka su dokazali i uspešnom organizacijom susreta gradova–učesnika, u Kosjeriću, 3. decembra 2011. godine, kada je naše mesto bilo – Balkan u malom i kada se govorilo jezikom pisane reči, lepote i razumevanja. U tom zajedništvu i otvorenosti za druge upravo i jeste smisao ovog projekta.